

TRIST RECICLATGE

Francisco Tomás Vert*

Al llarg de la història, l'home ha anat fent ús dels recursos que li oferia la naturalesa com si aquests foren inesgotables, confiant que l'exhauriment d'un seria ràpidament compensat per la troballa de nous jaciments, o que la "sàvia" naturalesa cobriria les mancances generades per l'explotació humana.

El segle xx ens ha situat, pel contrari, davant el fet que la Terra no és sinó un planeta aïllat en l'univers, que els seus recursos són limitats, que no tots són renovables i que el futur de la humanitat com a societat i com a espècie depèn de l'ús racional que en faça. Aquest escenari, que és ignorat permanentment per un gran nombre d'agents econòmics, ha motivat el corrent, si no el clamor, de la necessitat de reciclar els recursos disponibles al nostre planeta, i així es dissenyen ambiciosos programes per a reutilitzar l'aigua, reciclar béns d'ús freqüent com ara el paper, el vidre, el plàstic i tants d'altres.

Mai no seran suficients les iniciatives que es prenguen per tal d'educar la societat i els ciutadans en el reciclatge dels béns que la naturalesa i la seua transformació per l'home posen al nostre abast. Fins i tot es podrien demanar accions polítiques més enèrgiques en aquesta direcció. Això no obstant, l'any 2000 ens ha deixat en herència dos problemes que es podria pensar que posen en qüestió el reciclatge, o almenys com es realitza. Aquests problemes són molt concrets, l'encefalopatia espongiforme bovina i la manera com incideix en l'home, i l'ús d'urani "empobrit" en la guerra.

Reciclar despulles d'animals sacrificats per al consum humà, transformant-les en aliments per a animals de la mateixa espècie, ha resultat ser un procés infernal. Animals que l'evolució havia convertit en herbívors després d'eons de selecció natural, han estat transformats per obra i gràcia de l'economia en carnívors, caníbals de la seua mateixa espècie, i vectors de patologies de difícil caracterització. Trobe que aquesta manera de reciclar ha estat un error amb unes conseqüències de difícil previsió; que cal interrompre immediatament i que haurà de ser substituïda per altres mètodes, fruit d'una investigació apropiada al problema. Es pot dir, no obstant això, que aquest ha estat un problema que ha sorprès a tots per la seua virulència i pel seu caràcter imprevisible, encara que

no del tot (síndrome de Creutzfeldt-Jakob, *kuru* entre els papús que menjaven els cervells dels seus parents,...).

Però on no existia cap dubte era davant els fenòmens que anava a desfermar l'ús militar de l'anomenat urani "empobrit". L'urani natural conté principalment dos isòtops amb nombres màssics 235 i 238. El primer dels quals és el que experimenta el fenomen de fissió o ruptura nuclear, en què s'alliberen grans quantitats d'energia que s'aprofiten en armes atòmiques i en centrals nuclears; l'altre, el 238, té escasses aplicacions i, per tant, poc valor

econòmic, però no es pot oblidar que, encara que en molta menor intensitat, continua essent radioactiu. Per a poder usar-lo en la indústria o en l'armament nuclear és necessari augmentar la quantitat de 235 enfront de la de 238 en l'urani que s'haja de fer servir. Per això, i com que el 235 s'extrau de l'urani natural, la proporció d'aquest isòtop disminueix, fet que explica el qualificatiu d'empobrit, però que –no

ho oblidem– continua essent radioactiu, per causa de l'isòtop 238 i del més agressiu 235, que, tot i que en menor proporció, encara continua existint.

Com era previsible algú ha pensat que es podria "reciclar" l'urani "empobrit" donant-li un altre ús. Es pensa en la seua elevada densitat, per a utilitzar-lo en projectils; es pensa que la radioactivitat és baixa i que, en tot cas, li caurà a l'enemic, i finalment es conclou que tenen utilitat els residus, les *despulses*, d'una *activitat econòmica* florent. El resultat, per obvi, no deixa de ser dramàtic. S'escampen per tot un territori fonts addicionals de radiació, que abans no existien; fonts que, ironies del destí, també afecten els qui en van propiciar la distribució. Metalls radioactius que produiran òxids radioactius que es dispersaran pel medi en què estiguen, i que escamparan la radioactivitat, això sí, de baixa intensitat, però amb una presència que abans no tenia. Les conseqüències que s'esdevinguen a partir d'ara són solament qüestió de temps.

Trista manera aquesta de reciclar que continua ignorant que el nostre planeta és únic i que no en tenim cap altre al qual traslladar-nos.

«ANIMALS ALS QUALS L'EVOLUCIÓ
VA CONVERTIR EN HERBÍVORS
HAN ESTAT CONVERTITS
PER OBRA I GRÀCIA
DE L'ECONOMIA EN CARNÍVORS,
CANÍBALS DE LA
SEUA MATEIXA ESPÈCIE».

* Vicerector d'Investigació de la Universitat de València.